

Concertreeks 1997 – 1998

in het kerkje van Millegem – Ranst ingericht door v.z.w. Millegemvrienden

zaterdag 6 december 1997 te 20.30 uur

" I Giovani Musici "

Hilde De Boo : blokfluit
Aline Hopchet : blokfluit
Jurgen De bruyn : aartsluit
Jan Vuye : orgel

Frescobaldi – Turini – Samartini – Corelli

zaterdag 14 februari 1998 te 20.30 uur

" Trio MOLINO "

Janna Van Mechelen : fluit
Kris Matthijssens : altviool
David De Groodt : gitaar

Molino – Rossini – Berlioz – De Calle

Zaterdag 28 maart 1998 te 20.30 uur

" HORTA "

Arielle Valibouse : harp
Francis Poskin : fluit
Reinilde Leyers : viool
Luc Fierens : altviool
Muriel Bialek : cello

Mozart – Bellini – Donizetti – Verdi – Puccini

Abonnementen voor de 3 concerten : 900,- BEF (Studenten en 60+ : 800,- BEF)
door storting vóór 22 november 1997 op rekening 733-1311310-94
van v.z.w. Millegemvrienden – Ranst

Toegangskarten : 350,- BEF (Studenten en 60+ : 300,-)

Telefonisch bestellen 03/485.58.11

of aan de ingang van de kerk, vóór de aanvang van elk concert

DE MILLEGEMVRIEND

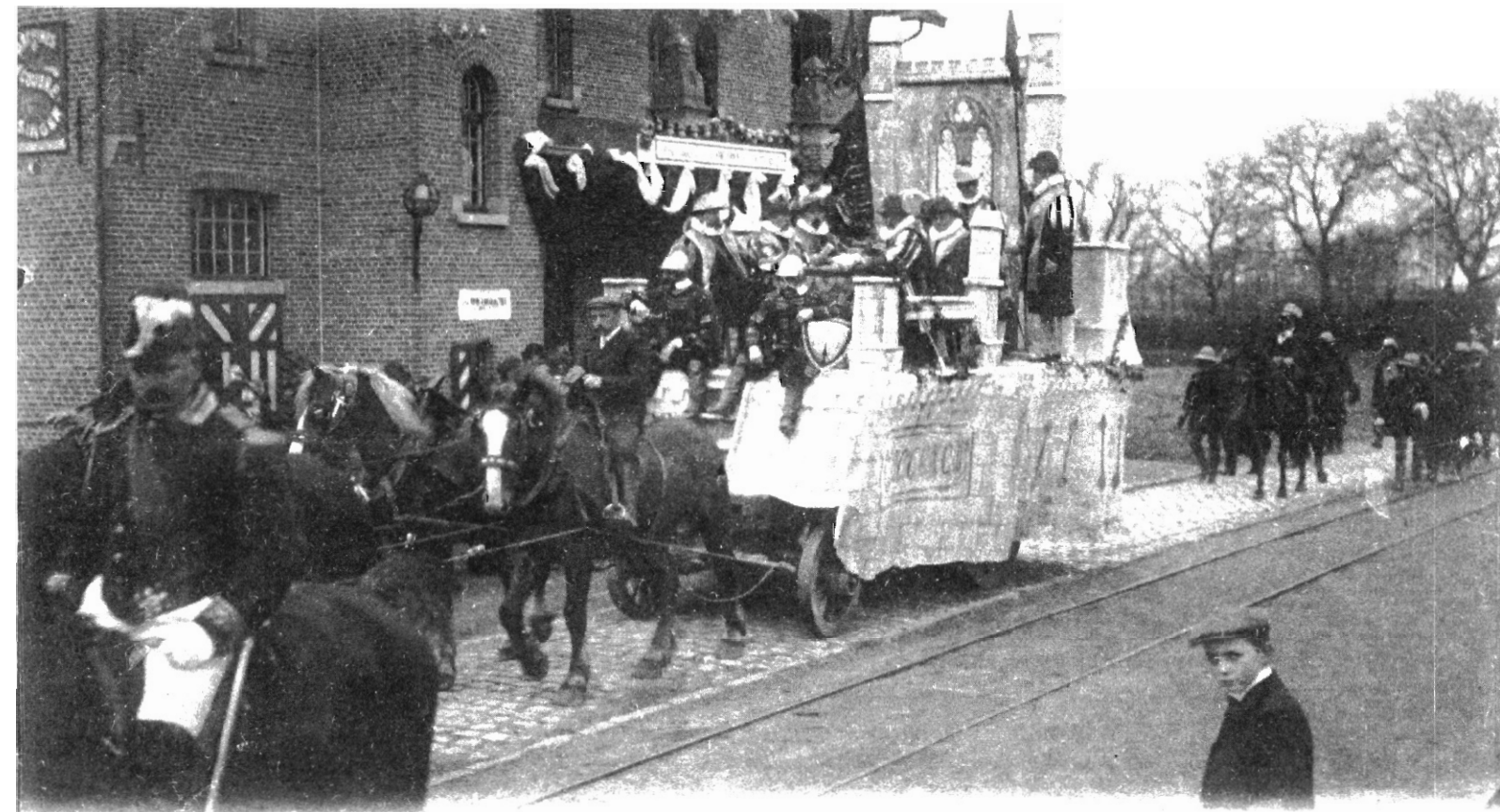
Tweemaandelijks mededelingsblad van de
v.z.w. MILLEGEMVRIENDEN

10e jaargang, nr.5
oktober 1997

Verantw. uitgever: Frans Schelfhout,
Herentalsebaan 85, 2520 RANST, tel. 03/353.17.70.

Bankrekening MILLEGEMVRIENDEN-Ranst: 733-1311310-94

Afgiftekantoor : 2520 RANST 1

RANST.-Inhaling van den H. J. Van Den Eynde, als Burgemeester, op 8 April 1912
10 Het Magistraat van het voormalig dorp Millegem.
Lichtdrukkerij B. Climan-Ruyssers, Jezusstraat 19 Antwerpen.

Uitg. L. Van Hoeck Wommelghem

" van toen er nog stoeten door Ranst trokken "

De nieuwe burgemeester van Ranst wordt feestelijk 'ingehaald'

Het woord 'neringdoeners' is op heden een beetje in onbruik geraakt, doch zij bestaan nog steeds en noemen zichzelf nu 'zelfstandigen', 'middenstanders' of 'kleinhandelaars'. Bij het begin van deze eeuw – toen Ranst nog een landbouwgemeente kon genoemd worden – behoorde men tot één van de drie 'klassen' : men was ofwel 'landbouwer', 'arbeider' of 'neringdoener'. Soms had men wel de tussenvorm van iemand die bijvoorbeeld een koe bezat en daar de melk zelf van verkocht of iemand die als arbeider ergens in een fabriek werkte en wiens vrouw een herberg openhield. En natuurlijk was er een aparte klasse : 'de élite', die kleiner in aantal was dan de andere, doch meestal wel een grote rol speelde in het dorpsgebeuren. Iedereen kende de élite wel, men kon ze per dorp bijna op één hand tellen : de pastoor, den baron, den dokter, de paardemeester en den brouwer hoorde daar bij.

Dat het vroegere gemeentebestuur van Ranst de 'neringdoeners' uit haar dorp niet ongenegen was blijkt o.m. uit het gemeenteraadsverslag van **14.3.1912** waarin letterlijk staat :

*" Gezien het verlangen der inwoners, den Heer Van den Eynde, nieuw benoemden Burgemeester zoo veel mogelijk met luister in te huldigen en de bezoekers hier door aan te trekken om deze feestelijkheden bij te wonen en door deze de neringdoeners der gemeente schoone inkomsten te verzekeren
Besluit : De Bestendige Deputatie te verzoeken eene som van 1000 franken te mogen gebruiken om de kosten te kunnen dekken dezer feestelijkheden ..."*

Een gelijkaardige belangstelling voor de neringdoeners vinden we in het raadsverslag van **7.8.1913** (dus allemaal nog vóór de eerste wereldoorlog) :

*"De Gemeenteraad : Gehoord het verlangen der inwoners de verlichting met gaz in de gemeente met een feest in te huldigen.
Overwegende dat door dit menige vreemdelingen de Gemeente zullen bezoeken tot groot voordeel van alle neringdoeners.
Beslist : Ter gelegenheid van de verlichting der gemeente met gaz een feest in te richten, voor welke uitgaven er een Crediet van Frs. 350 op de begroting van 1913 zal aangevraagd worden aan de Bestendige Deputatie om deze feestelijkheden te bekostigen."*

De modernisatie van Ranst neemt dus in **1913** een aanvang : de straten zullen voortaan met gaslantaarns worden verlicht en men blijft niet stilzitten : er komt ook nog een openbare telefoon, dit lazten we in het raadsverslag van **23.12.1913** :

*"Op verzoek van een groot getal ingezetenen der Gemeente om een openbaar telefoondienst alhier in te richten. Overwegende dat zulke inrichting van het grootste nut is, niet alleen voor de handelaars, neringdoeners, maar ook voor de landbouwers welke gedurig in betrekking zijn met Antwerpen voor verkoop hunner voortbrengselen. Nagaande dat twee aanpalende gemeentens : Wommelghem en Wyneghem insgelijks in bezit zijn van een openbaar telefoondienst en dat alzoo de verbinding met onze gemeente zou vergemakkelijkt worden. Gezien dat in vele omstandigheden den telefoon van groot nut is voor den politiedienst.
Besluit : De bestendige Deputatie de machtiging te vragen eene som van Frs. 377 in de jaarlijksche begroting te mogen inschrijven, zij het bedrag van den jaarlijkschen abonnementsprijs."*

We vernamen dus dat in 1912 de inwoners van Ranst het verlangen koesterden om hun nieuw benoemden burgemeester 'zoo veel mogelijk met luister in te huldigen' en dat daarvoor het gemeentebestuur ook een flinke duit in het zakje wou doen. Het zou een grootse plechtigheid worden die op maandag **8 april 1912** – tweede paasdag – zou plaats vinden. Een 'feestcomiteit' was op 27 maart bijeengekomen om dit grootse gebeuren te organiseren en liet van het programma

Onze Millegemfeesten anno 1997

Er was weerom een heel leger medewerkers en helpers aan te pas gekomen, maar we kunnen voor de zoveelste maal spreken van een "geslaagd feest".

Bij de **kaartavond** kwamen wel iets minder deelnemers opdagen. Dit is een trend die reeds verschillende jaren merkbaar was, doch de sfeer was er niet minder gezellig om. Tijdens het kaarten ging de **worstenbol** traditiegetrouw door en de **tombola** was die avond een succes. In de late uurtjes ging ieder tevreden naar huis.

Bij het **mossel**feest hadden we méér deelnemers en we waren blij dat we iedereen een plaatske konden bezorgen. De mosselen waren lekker, er was weerom voor een goede kwaliteit gezorgd. Ook tijdens het mossel

feest, dat van 's middags tot 's avonds duurde, werd de tombola een topper. Staf en François hadden natuurlijk voor mooie prijzen gezorgd.

De **wandelzoektocht** waarvan we het aantal deelnemers niet op voorhand konden inschatten is vlot verlopen, de organisatie was zorgvuldig voorbereid en het weer was een meevaller. Diegenen die de wandeling hadden meegedaan waren enthousiast en velen hebben hierdoor het mooie landschap van Millegem beter leren kennen. Is zeker voor herhaling vatbaar. Zij die van de wandeling terug kwamen, konden hun honger stillen met een hot-dog of met pannenkoeken, de hotdog- en pannenkoekenploeg zijn reeds traditie op de Millegemfeesten.

Aan allen, zowel medewerkers als bezoekers, onze dank voor het wellukken. Onze penningmeester kon na afloop tevreden vaststellen dat de "kas" van de Millegemvrienden met **112.000** frank was aangegroeid.

Anderzijds

konden wij in 1997 weer een flinke bijdrage leveren aan de verfraaiing van het kerkje van Millegem.

Na de vernieuwing van de elektrische installatie, die het gemeentebestuur bij het begin van dit jaar had laten uitvoeren, konden wij een aanvang nemen met 'het onder handen nemen' van de **sacristie**. Hier moest grondig ingegrepen worden. Wat er overbleef van de meubilering moest eerst verwijderd worden. Dan diende de gescheurde en op vele plaatsen loshangende bezetting verwijderd te worden. Hierbij werd vastgesteld dat een stuk van de binnenmuur opnieuw diende opgemetseld te worden. Ook de vloer werd vernieuwd en van een stevige fundatie voorzien.

Eén van de raampjes was ook aan vervanging toe. Na het opdrogen der bezetting kregen de binnenmuren een degelijke verflaag. De kasten werden ondertussen gerestaureerd en aangepast. Er werd een nieuwe kast voor het opbergen van de kazuivels gemaakt in de zelfde stijl van de bestaande kasten. Om tijdens de werken toch de misbenodigdheden een beetje fatsoenlijk te kunnen opbergen hebben we in de stookplaats een nieuwe bergkast laten bijmaken op de plaats waar vroeger het elektrisch schakelbord hing. Om het geheel te voltooiën werd er nog een nieuw uurwerk, een kapstok en een magneetbord voor de berichten voor de mislezer en misdienaars aangebracht.

Onze penningmeester zorgde voor 'de boter bij de vis', dat betekent dat de kas **251.000** frank lichter werd. Maar daar houden we Millegemfeesten voor en binnenkort, op 18 januari 1998, komt Sint-Antonius-abt weer helpen, " U komt toch ook ? "

en nog over orgels gesproken

In 1993 werd door de Millegemvrienden een elektronisch orgel aangekocht voor het kerkje van Millegem. Daar heeft destijds Zuster Solie nog vele uren op gespeeld om tijdens de misvieringen de gezangen te ondersteunen. En toen de Zuster naar Geel verhuisde heeft onze rector naar andere organisten – ook wel orgelisten genoemd – gezocht en hij heeft er zelfs drie exemplaren van gevonden die elk om beurt zorgen dat de misvieringen met de nodige muzikale ondersteuning geschieden. Zo'n elektronisch orgel hoeft geen draaier of ventilator om het ding aan de praat te krijgen. Simpel een beetje elektriciteit die met een schakelaar wordt aangevoerd, de tijden zijn veranderd.

En zo is het 'oude orgeltje van Millegem' misschien een beetje in de vergetelheid geraakt. Het was nog een erfstuk dat door pastoor Van Hemel in 1837 vanuit de Pancratiuskerk naar Millegem werd overgebracht toen hij voor 'het dorp' door een zekere Smet uit Duffel een nieuw orgel had laten maken. Deze 'Smet' hielp bij het overplaatsen van het orgeltje naar het kerkje van Millegem en deed er bij die gelegenheid nog wat reparatiewerken aan. Het oude orgel was in 1713 gebouwd door Carolus Dillens uit Mechelen. Het had dus méér dan 120 jaren in de – toen nog niet afgebrande – Sint-Pancratiuskerk gestaan. Zo'n orgel heeft veel lucht nodig en word aangeblazen door drie blaasbalgen. De orgelist zat dus nooit alleen boven op het hoogzaal. Helaas, na méér dan 120 jaar in het kerkje van Millegem te hebben gestaan, geraakte het stilaan in verval.

Volgens kenners gaat het om een merkwaardig historisch orgel iets éinig in de provincie. Helaas, vroegere pogingen van de Millegemvrienden om iets voor de restauratie van het orgel te doen zijn steeds gestrand op hoofdzakelijk financiële redenen, want het gaat hier over 'verscheidene miljoenen'. Enkele maanden geleden echter heeft Carl De Boo zich nog eens over 'het dossier' gebogen en is zo eens links en rechts gaan praten. De Marnixring wil ook een steentje bijdragen en de Koning Boudewijnstichting zou ook administratieve bijstand willen verlenen. Het plan voor een mogelijke restauratie werd door Carl aan het bestuur van de Millegemvrienden voorgelegd en werd ook met de Kerkfabriek besproken. De Kerkfabriek heeft hierover contact opgenomen met de dienst Monumenten en Landschappen en ontving reeds een aanmoedigend antwoord. Zodra we hierover méér nieuws hebben komt het hier uitgebreid aan bod.

Een welverdiende rust

In 'De Millegemvriend' van juni 1991 brachten we een bijdrage over de familie De Ridder te Millegem. Hierbij werd een beetje meer aandacht besteed aan een telg van het geslacht De Ridder die, hoewel niet geboren te Millegem of Ranst, toch een bijzondere rol heeft gespeeld in de geschiedenis van ons kerkje. Ja, **E.H. Pieter Frans De Ridder**, geboren op 2 februari 1910, was van 1960 tot 1978 pastoor van Ranst. Zijn bezorgdheid gedurende deze 18 jaar strekte zich ook uit tot de bekommernis over het instandhouden van de twee kerken van de parochie, Sint-Pancratius en Millegem. Toen hij zagezegd 'op rust' ging in 1978 werd hij aalmoezenier in de rusthuizen van Wommelgem en 'Onze Lieve Heer' heeft hem de kracht gegeven om dit bijna 20 jaar lang vol te houden. Op 25 oktober 1997 heeft hij tijdens een plechtige misviering in het Home Sint-Jozef te Wommelgem afscheid genomen van deze functie. In de toespraak die door de directeur van het home bij deze gelegenheid werd gehouden noteerden we, naast de opsomming van de activiteiten van Pastoor De Ridder als priester: "De laatste jaren werd stilaan duidelijk dat uw gezondheid en uw stem niet altijd even sterk waren als uw enthousiasme en uw doorzettingsvermogen. Wij hebben begrip hiervoor en brengen respect op voor de taaie volhouding waarmee u uw functie als aalmoezenier heeft waargemaakt".

Eerwaarde Heer Pastoor, namens 'De Millegemvriend', waarvan u van bij het begin een trouw lezer waart, wensen wij u een welverdiende rust en nog een beste gezondheid.

een folder (1) drukken :

PROGRAMMA

- I. Het feest zal aangekondigd worden door luiden der groote klok en losbranden van grof geschut.
- II. Om 12 ure vorming van den PRAALSTOET.
- III. Om 2 ure VERWELKOMING van den heer BURGEMEESTER aan de grens der gemeente (Steenweg Wommelghem).

Wegwijzer van den Stoet :

Kromstraat, Statiesteenweg, Lievevrouwstraat, Achterstraat, Kloosterstraat.

- IV. Ontvangst van den heer BURGEMEESTER ten Gemeentehuize.
N.B. – De heer Burgemeester zal de stoet in oogenschouw nemen van het balcon des Heeren Schepen Peeters, alwaar door de schoolkinderen een gelegenheidskoor zal uitgevoerd worden.
- V. Van 7 ure **PRACHTIGE VERLICHTING** der dorpskom en van het kasteel Zevenbergen.

Bijzondere schikkingen :

De wagens welke aan den stoet deelnemen zullen geplaatst worden in de School- en Lievevrouwstraten, de groepen te voet vormen zich in de Achterstraat.

Bij slecht weer zal de uitgang van den PRAALSTOET verschoven worden tot 's anderendaags op hetzelfde uur en in dezelfde orde. Het intrekken van de vlag op den kerktoren om 12 ure zal den uitstel aankondigen.

Gansch de gemeente zal **PRACHTIG VERSIERD** en **BEVLAGD** zijn.

Openbare **BALS** zijn toegelaten na de ontbinding van den stoet.

Over die stoet

zou nog vele jaren gesproken worden. Er werd nadien zelfs een reeks postkaarten van uitgegeven, die nog bij vele oude Ranstenaren bewaard wordt. Deze kaarten werden gedrukt bij 'Lichtdrukkerij H. Climan-Ruyssers, Jezusstraat 19 Antwerpen' en uitgegeven door 'L. Van Hoeck te Wommelghem'.

'De groepen verbeeldende de Historieke gebeurtenissen van Ranst, zullen vertegenwoordigd wezen, door de Leden der verschillende maatschappijen der Gemeente.' Er werd niets aan het toeval overgelaten: 'De kostumeering der groepen zal gedaan worden door de gekende firma "BAEYENS GEBROEDERS" opvolgers van Verstraeten-Driessens, Van Straelenstraat, 14, Antwerpen.'

Ter verduidelijking van jongere lezers en mensen die later in Ranst kwamen wonen :
 Statiesteeweg = huidige Doggenhoutstraat; Achterstraat = huidige Molenstraat en Kloosterstraat
 = huidige Gasthuisstraat.

De stoet bestond – volgens de "*Orde van den Stoet*" – uit liefst 21 groepen. Naast de verschillende verenigingen ziet men dat ook de buiten het dorp gelegen gehuchten zoals 'Verloren Kost' en 'Laer' afzonderlijk voor een eigen wagen instonden, zodat we mogen aannemen dat de wagen die de geschiedenis van Millegem uitbeeldde, wel door mensen van Millegem zal gebouwd geweest zijn. En om de feeststemming er over heel de lengte van de stoet in te houden had men zelfs beroep gedaan op de fanfare van Broechem :

1. Gendarmen.
2. Ruiters.
3. Duivenmaatschappij " De snelle vlucht " : Wagen.
4. Sint Nicolaas : Wagen.
5. Fanfaren Maatschappij St. Cecilia Broechem.
6. Tonspel (Verloren kost) : Wagen.
7. De verkeerde wereld (Laer) : Wagen en Groep.
8. Spaarmaatschappij "De Voorzorg" : Wagen.
9. Schoolkinderen aangeleid door eene gekostumeerde groep.
10. Maagdekenswagen "De Onschuld".
11. De vier jaargetijden, voorgesteld door amazonen.
12. Bazuinblazers.
13. Jan van Ranst en zijne twee broeders, Costen en Hendrik trekken ten strijde. (Zij onderscheiden zich in den moorddadigen slag van Gullik 22 Aug. 1372).
De edele familie van Ranst, gesproten uit het machtig geslacht der Berthout's, onderscheidde zich menigmaal in den loop der eeuwen in het Bestuur, de krijgskunde en de diplomatie.
14. Het Magistraat van het voormalige dorp Milleghem.
Het tegenwoordige gehucht Milleghem was eertijds eene zelfstandige gemeente en bezat als zoodanig een eigen Bestuur. Tot bewijs des zelfs oudheid en vroegere belangrijkheid zij het genoeg aan te stippen dat Milleghem van in 1393 belast werd met eene som van 12 Nobels (108 gulden) jaarlijks bij te dragen in het onderhoud der Burgt van Antwerpen, omtrent zooveel als gemeenten Mortsel, Edeghem, Contich, Vremde enz.
15. Merten Van Rossem en zijne bende op strooptocht.
Merten Van Rossem bijgenaamd Zwart Merten, een Hollandsche gelukzoeker, plunderde en verwoeste in 1542 gansche dorpen tusschen Antwerpen, Lier en Contich. Ranst had niet weinig van dien gelukzoeker te lijden. Benevens een twintigtal woningen brandde hij ook de pastorij af, welke toenmaals stond in de Kromstraat, op den grond nog altijd Priesterage genoemd. De toenmalige Pastoor kwam in de vlammen om.
16. Belgie en zijne colonie verheerlijkt : Wagen en Groep.
17. Groep vaandels der verschillende maatschappijen der gemeente.
18. Zang- en Fanfaren Maatschappij "De Nachtegaal".
19. Hulde aan den Heer Burgemeester : Groepen Maagdekens.
20. De leden van het Feestkomiteit, het Weldadigheidsbureel, het Kerkfabriek, de Gemeenteraad, (in rijtuigen).
21. De Heer Burgemeester (in rijtuig) omringd van eene eerewacht te paard.

Zeer waarschijnlijk in de nabije toekomst

Op bovengemelde nota kregen we op 23 september 1997 van het gemeentebestuur volgend positief antwoord :

*Onze ref. : OW.97.827.Ve
 Voorwerp : Ranst, Millegem kapel : aanpassingswerken stookplaats
 Contactpersoon : Mevr. Van Elst N.*

Geachte Heer,

Uw schrijven dd. 17.08.97 in verband met uw vraag voor het uitvoeren van aanpassingswerken in de stookplaats van Millegem kapel werd in zitting van het college dd. 16.09.1997 gunstig geadviseerd.

Aan architect Gevers werd reeds opdracht gegeven om hiervoor een ontwerp in te dienen.

*Met de meeste hoogachting,
 NAMENS HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN SCHEPENEN
 Op bevel :
 De Secretaris, De Burgemeester,
 (get.) A. Van Thielen (get.) R. Goossens*

De procedure is dus gestart. We hopen dat de werken een uitvoering kunnen krijgen nog vóór het 'stookseizoen' van 1998. Dit lost dan meteen het probleem op van het 'kleinste plaatsje' omdat de mastodont van een stookketel plaats ruimt voor een kleiner broertje. Bovendien zullen we niet meer vlak vóór de missen of concerten de verwarming moeten uitschakelen omdat de brander te veel lawaai maakt en dit storend werkt tijdens de mis of concert. Als in de winter een concert méér dan een uur duurt en de mensen in een verwarmde kerk zijn binnengekomen, is het tegen het einde aan reeds flink afgekoeld. Nieuwe branders maken minder geruis, dat is dan ook mooi meegenomen.

Over orgels gesproken

In juni en augustus hadden we het over het 'extra Jassorgel' dat in de tent tijdens vroegere Millegemkermissen werd geplaatst. Frans Storms uit Wilrijk had ons verteld dat de genoemde Frans Weyers in Deurne op Silsburg woonde. Storms vertelde ons dat die Weyers vooral dansorgels verhuurde waarbij ook Heylen uit de Vaartstraat voor de tent zorgde. Het transport van zo'n orgel van Deurne naar Millegem was geen sinecure. Voor de laatste oorlog reed er tussen Deurne en Ranst een stoomtram. Naast de tramlijn liep er een smalle kasseiweg waarover de karren konden rijden en waar ook af en toe een automobiël of vrachtwagen zijn weg zocht. Het dansorgel dat in onderdelen vanuit Deurne naar Millegem kwam, werd langs deze kasseiweg, door een vrachtwagen tot aan de 'Drij Masten' in Wommelgem gebracht. Verder geraakte deze vrachtwagen niet want vanaf de Drij Masten naar Millegem liep slechts een zandweg. Dus werd er beroep gedaan op paard en kar, Jef Aerts nam menigmaal dit karwei op zich. Aan de Masten werd het orgel overgeladen op de kar van Jef en die bracht bij middel van zijn sterk boerenpaard het ding tot aan Millegemkerk, waar het in de tent gemonteerd werd. Electriciteit kende men in die tijd ook nog niet op Millegem, dus moest het orgel met de hand gedraaid worden. Daar waren sterke mannen voor nodig en Albert De Wolf en nog anderen klaarden dit karwei. Dit draaien moest met een bepaald ritme geschieden, want draaide men te vlug dan speelde de muziek ook te vlug en omgekeerd wanneer men te traag draaide. Stoppen was er natuurlijk ook niet bij vooraleer de dans gedaan was. De verlichting van de danstent gebeurde met petroleumlantaarns.

Komt er ooit nog een 'kleinste plaatsje' in het kerkje ?

Wij deden in augustus 1997 een voorstel aan het schepencollege van Ranst voor een volgende stap in de reeks restauratiewerken, die enkele jaren geleden met goed resultaat werden ingezet, aan het kerkje van Millegem. Het heet 'Aanpassingswerken in stookplaats' en het lost tevens bovenstaande vraag op :

Inleiding :

In oktober 1981 werd door Architect P. Gevers een restauratiedossier voor de kerk van Millegem samengesteld. Wegens allerlei omstandigheden kon nooit met deze restauratie begonnen worden. In raadszitting van 14.12.1988 besloot het gemeentebestuur een gedeelte van dit restauratiedossier te doen uitvoeren met een procedure van "dringende instandhoudingswerken". De uitvoering dezer werken gebeurde in 1990 en omvatte hoofzakelijk het beletten van verdere vochtinsijpeling in de kerk door o.m. vernieuwing der dakgoten, vochtisolatie der muren en herstel der aangetaste steunberen. Op 14.6.1996 werd door de dienst 'Monumentenwacht Antwerpen' een inspectiebezoek gemaakt aan het kerkje. In het verslag hierover staan vooral opmerkingen over kleinere gebreken aan de dakconstructie waardoor hier en daar waterinsijpeling in de kerk ontstaat. Het gemeentebestuur zal hiervoor contact nemen met 'Monumentenwacht' om hier de nodige herstellingen te kunnen uitvoeren. Begin 1997 werd een ander gedeelte van het restauratiedossier uitgevoerd, n.l. het vernieuwen der elektrische installatie.

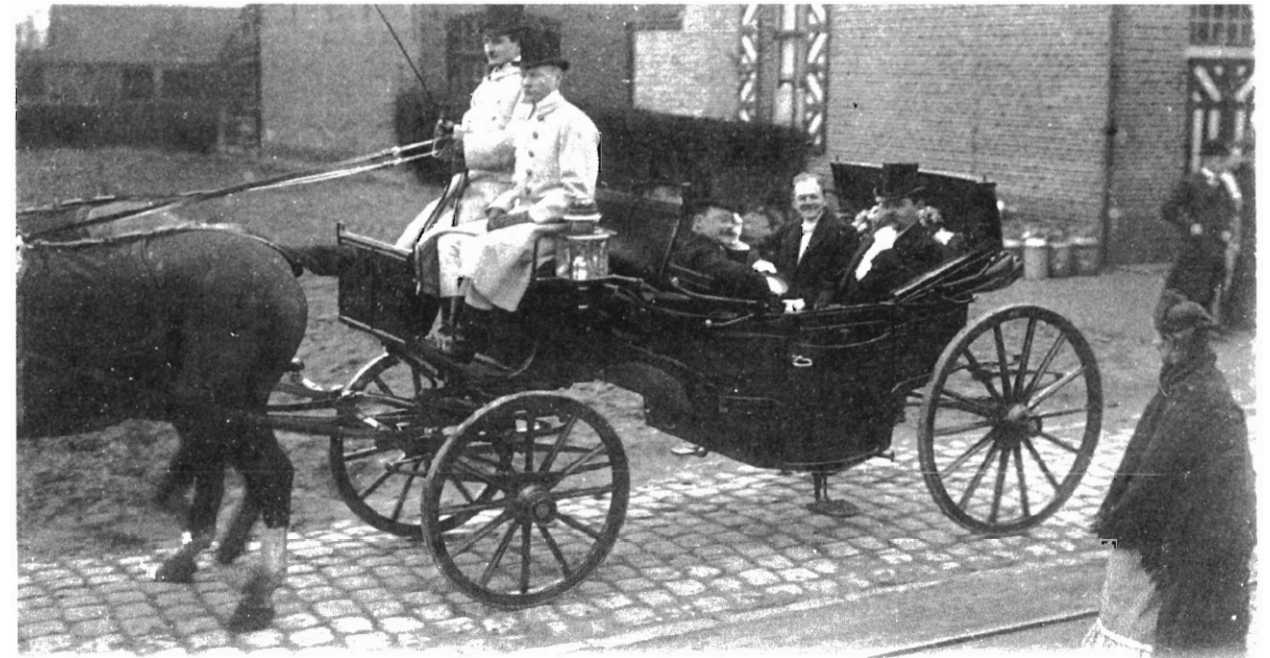
Een volgende fase van het restauratiedossier kan zijn : "**De aanpassingswerken aan de stookplaats**"

Motivatie :

- Het plafond van de stookplaats – op lage hoogte vlak boven de stookketel – is uit brandbare materialen. Het voldoet zeker niet aan de normen voor **brandveiligheid**.
- De stookketel en brander (stookolie) zijn destijds tweedehands, komende van het vroegere Gildenhuis, in de kerk geïnstalleerd. Deze brander van het bouwjaar 1969 heeft bijgevolg een **zeer laag rendement**. De ondergrondse stookolietank zou zeker op lekken dienen gecontroleerd te worden en voldoet thans niet meer aan de huidige normen zodat deze vroeg of laat toch dient vervangen te worden indien stookolie behouden blijft.
- De **asbest-cement schouw** die via de zolder van de stookplaats langs het koor door de nok van het dak van het schip loopt heeft verscheidene nadelen : het is een (esthetisch) storend element op het koor en de doorgang en ophanging van deze schouw op de zolder van het schip is constructief erg pover. Bovendien is bij de uitvoering der electriciteitswerken gebleken dat deze schouw niet gasdicht was op de zolder van de stookplaats.
- Een moderne hoge-rendementsketel is veel kleiner van volume. Dit geeft de mogelijkheid om in de huidige ruimte van de stookplaats **een toilet** te voorzien. Een comfort dat zeker geen luxe is voor een gebouw waar regelmatig personen voor langere tijd vertoeven.
- Ter gelegenheid van het plaatsen van een nieuwe stookketel zou het wenselijk zijn dat de warmwaterleidingen die thans vóór de trede van het koor doorlopen ondergronds zouden worden gebracht.

Aanbeveling :

Het zou wenselijk zijn dat het gemeentebestuur opdracht zou geven aan architect Gevers (die deze problemen kent) om dit gedeelte uit het restauratiedossier te actualiseren en hiervoor een kostenraming te doen opdat hiervoor de nodige kredieten in de begroting zouden kunnen voorzien worden.

RANST.-Inhaling van den H. J. Van Den Eynde, als Burgemeester, op 8 April 1912
16 De Heer Burgemeester.
Lichtdrukkerij H. Climan-Ruyssers, Jezusstraat 19 Antwerpen

Uitg. L. Van Hoeck Wommelghem

RANST.-Inhaling van den H. J. Van Den Eynde, als Burgemeester, op 8 April 1912
17 De Heer Burgemeester, neemt de stoet in oogenschouw.
Lichtdrukkerij H. Climan-Ruyssers, Jezusstraat 19 Antwerpen

Uitg. L. Van Hoeck Wommelghem

De meeste foto's van deze stoet werden genomen vóór " De Tramstatie " aan de Statiesteenweg, de andere in de Kloosterstraat. De opening van de stoet gebeurde door vier gendarmes te voet. Zij dragen hun geweer aan de riem over de rechter schouder en hebben hun indrukwekkende hoge zwarte 'berenmutsen' op het hoofd. Na de gendarmes volgen een groep ruiters op stevige boerenpaarden, die toen nog overvloedig in Ranst beschikbaar waren.

De wagen van de duivenmaatschappij, waarop natuurlijk een duivenhok getimmerd staat, wordt door vier zware paarden getrokken. Maar het tweewielig wagentje waarop Sint Niklaas met twee kinderen heeft plaatsgenomen, wordt nog door een ezeltje voortgetrokken.

De Tonspel-wagen van Verloren Kost doet het met twee paarden, doch de 'Verkeerde Wereld' van het Laar en de Maagdekenswagen gebruiken ook elk vier zware paarden. De 'Vier Jaargetijden' zijn prachtig geklede dames te paard waar wel een man te voet naast gaat die de teugel vast houdt. Merten Van Rossem zit op een donker paard, doch zijn bende moet te voet achter hem aanlopen. België en zijn Colonie bestaat uit een weerom door vier paarden getrokken wagen gevolg door een hele ploeg ruiters. De vaandels van de maatschappijen worden gedragen door dragers met bolhoed en lederen vaandelsteunriem over de schouder. Tussen deze vaandels is ongetwijfeld 'het vlag' van de Sint-Antoniusgilde (Ossengilde) van Millegem geweest. Jammer zijn deze vaandels niet herkenbaar op de foto. Tot slot volgt de burgemeester in open koets, waaruit blijkt dat het die 12 april 1912 in Ranst niet geregend heeft.

en de prachtige verlichting

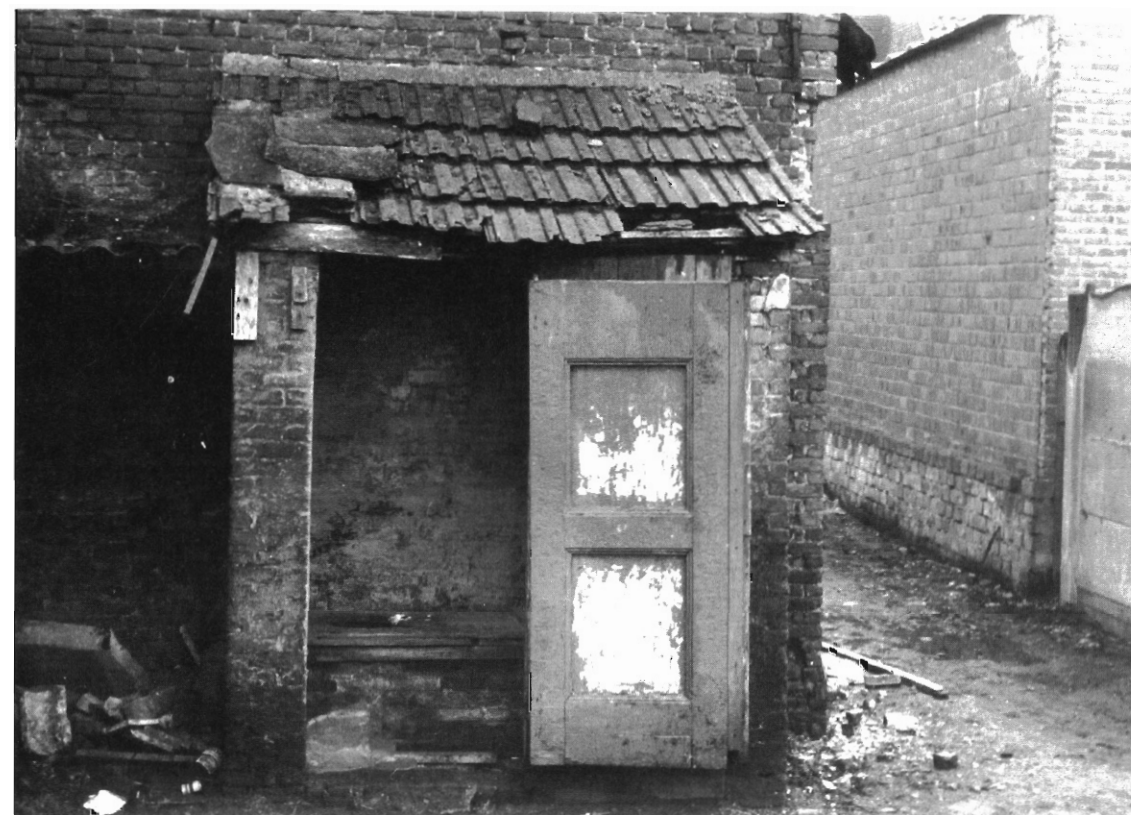
De dorpskom en het kasteel Zevenbergen – toen nog onverwoest en in al zijn pracht – worden 's avonds vanaf 7 uur verlicht. Dat lijkt thans vanzelfsprekend, doch we schrijven 1912 ! De huizen worden binnenin nog verlicht met kaarsen, oliepitjes en in het beste geval met petroleumlampen. Elektriciteit kent men nog niet in Ranst, ook de tram, die er toen al reed, was een stoomtram gestookt met kolen. Gasverlichting komt er slechts in 1913 en dat zijn in het begin slechts enkele lantaarns in het dorp. Die verlichting moet dus echt een groots spektakel geweest zijn.

Schepen Louis Peeters

Het 'balcon des Heeren Schepen Peeters' van waarop de burgemeester de stoet in ogenschouw nam en het bijhorend huis in gele baksteen staat er nog – op de hoek van de Lievevrouwestraat en Molenstraat – het was de woning van brouwer en schepen Louis Peeters. Het huis wordt ook wel "De Engel" genoemd wegens de engel die afgebeeld is in het glasraam boven de ingang deur en vlakonder het statige balkon van waarop burgemeester John Van Den Eynde de stoet schouwde.

Cornelius "Ludovicus" Peeters werd in 1859 te Broechem geboren. Hij was kandidaat notaris en tussen 1885 en 1891 gemeentesecretaris te Broechem. Hij huwt in 1889 te Ranst met Melania Catharina Reypens wiens vader, Petrus Franciscus Reypens, bierbrouwer was, doch reeds in 1865 te Ranst overleed. Een broer van Melania Catharina, die zoals zijn vader Petrus Franciscus heette, was ook brouwer te Oelegem waar hij aan de Bolbaan woonde en aldaar overleed in 1884.

Een andere broer van Melania Catharina, Joannes Baptista Hubertus Reypens – sedert 1879 gemeenteraadslid te Ranst – was ook brouwer, doch overleed in 1890. Om de uitbating van de brouwerij verder te zetten kwam zijn schoonbroer, Louis Peeters, zich in 1891 vanuit de Pertendonkstraat te Broechem naar Ranst in de Lievevrouwestraat vestigen en verwisselde hij zijn ambt van gemeentesecretaris van Broechem met dat van brouwer. Met zijn ervaring en waarschijnlijk ook om de traditie van de brouwersfamilie te Ranst verder te zetten, lag het voor de hand dat hij actief aan de gemeentepolitiek zou deelnemen. In 1904 wordt hij gemeenteraadslid en in 1912 schepen.

In het foto-archief van het openluchtmuseum te Bokrijk wordt onder het nummer F.883.38 een foto uit Ranst bewaard, bij deze foto staat de mededeling :

*' Ranst, Daglonershuizen, O.L.Vrouwstraat 30
(eigenaar bakker Wens) Oostgevel – secreet'*

Men merkt dat het 'secreet' van de Lievevrouwestraat in 1970 reeds in verval en onbruik geraakt is. De moderne tijd is ook voor Ranst na de oorlog doorgebroken.

In de volkstaal bestond vroeger het woord 'schijthuis'. Het ding was een klein, meestal buiten en op een afstand van de woning geplaatst vertrekje. Waarvoor het diende was duidelijk : "schijten". Dit woord werd zelfs vervoegd : scheet, heeft gescheten. Maar bij het dictee in de school kon men er geen punten mee verliezen, want zo'n vies woord werd niet in de school gebruikt. De verklarende woordenboeken die dit woord toch opnamen voegden er zedig aan toe dat *dit woord en de daarmee samenhangende* tot de vulgaire taal behoorden en daarmee basta. Zedig en voornaam werd ons geleerd dat het beter was om te zeggen : 'zijn gevoeg doen' of 'afgaan'. Ook mocht het nog wel 'naar de koer gaan' of 'naar achter gaan' genoemd worden, termen die nog aan de plaats herinneren waar het gebeuren plaats greep.

Eeuwen heeft het daar gestonken in die 'schijthuiszaken' en toch voelden onze voorouders zich daar comfortabel, want men sprak van naar het 'gemak' gaan. Het 'secreet' zoals ze in Bokrijk zeggen duidt op het alleen-zijn, je kon daar eigenlijk doen waar je lust in had, zowel de krant lezen als een hele boel andere dingen die in de woonplaats natuurlijk niet konden en... het bleef geheim. Hoewel het woord 'privacy' nog maar een paar jaren is uitgevonden, kon het schijthuiszaken reeds beschouwd worden als een voorloper van het idee en mocht het ook terecht het 'privaat' genoemd worden : iets doen waar niemand zaken mee had. Hollanders vonden het woord 'gemak' te gemakkelijk, dus bij hen maar 'plee', voor ons niet gelaten. Gaat u naar het noorden, denk er dan wel aan : "Plee is plat, hoewel de jongste tijd meer aanvaardbaar geacht dan in de voorafgaande periode".

Ook in Engeland waar men dezelfde behoeften had als bij ons, vond men ook dat het er stinken kon en zij deden er wat aan en toen zij over stromend water begonnen te beschikken. Het was heel simpel : men scheidde de schijtruimte af van de stinkende vergaarbak – bij ons beerput genoemd – door er een 'waterslot' (Water Closed) tussen te plaatsen. Waar men vroeger naast het meergenoemde huizeke een pomp of een waterput in de openlucht aantrof, is men thans meer en meer overgegaan tot het plaatsen van een lavabo in de nabijheid van het WC en zo spreekt men nu over het 'toilet'. In de nabije toekomst zal eveneens zulk voorwerp in de kerk van Millegem aanwezig zijn, tot 'gemak' van zijn bezoekers.

Het kleinste plaatsje van Millegemkerk

Lang geleden vroegen we eens in 'De Millegemvriend' : " Was er ooit een schijthuizeke in Millegemkerk ? " Het stond zo op de restauratieplannen die rond 1925 werden opgemaakt en onze lezer Frans Storms, een oud-Millegemnaar had het ons bevestigd. De vader van Frans had regelmatig de gedeponeerde inhoud met de schup verwijderd. Roger Melis, die bij de organisatie van de Millegemconcerten betrokken is en daardoor regelmatig met van-ver-komende-muzikanten-die-behoefte-hebben in contact komt, krijgt steeds de vraag te horen : "Meneer, waar kunnen we...". Roger ging eens klappen over het probleem met Gust De Wolf en die bevestigde dat er 'vroeger' geen probleem was. Want... schrijft Roger :

Ter gelegenheid van de vele Millegemse festiviteiten en concerten in het kerkje, krijgen we geregeld de dringende vraag of er geen toilet is. De vragers staren ons dan hoopvol aan, in een ietwat gekromde houding wachtend op het verlossende antwoord. Wij moeten hen echter nog steeds verwijzen naar de toiletten in de naburige huizen, waar de bewoners ook niet altijd thuis blijken te zijn, zodat men ongeduldig trappend aan een volgende deurbel zijn kans moet wagen.

Vroeger stonden er ook nog 2 café's waar men zijn gevoeg kon doen en er was zelfs een "gemak" in het zijportaal rechts (vanaf de straat gezien). Hoe het er ooit gekomen is, kan niemand nog vertellen. Werd het er gewoon geplaatst ten behoeve van de mislezer en zijn dienaren of is het ingericht door de mensen die er ooit woonden met hun kippen, geiten en de hele huishouding?

Het was er al, zeker weten, toen Gust De Wolf nog een bengel was. Hij heeft in 't kerkje veel gespeeld, gebeden, bewonderend naar Jan Wouters gekeken toen die aan 't tekenen was en later heeft hij met de Jos het orgel aangeblazen en kerststallen gebouwd. Gust kan het dus weten, hoewel hij zelf nooit van die "luxe" gebruik heeft gemaakt. Hij woonde immers maar een scheet ver van de kerk. Zelfs wateren tegen het kerkgebouw of haag zat er toen niet in want "daar kreeg je gegarandeerd een puntoog van".

Het kerkje zelf werd in die dagen – in illo tempore – slechts gebruikt op de feestdagen van Onze-Lieve-Vrouw, voor het noveen van St.-Antonius en voor 't rozenhoedje op de zondagnamiddagen in mei, devoot en krachtig gelezen door de echtgenote van Louis Storms. Veel werd er niet "gekakt" in 't jaar en dus werd de put later gedempt toen het kalf nog niet verdrongen was. 't Was inderdaad niet meer dan een put in de grond, dichtgelegd met een stel planken waarop een houten bak stond met gat en een deksel om de dollen weg te houden. Dit klassieke meubelstuk was afgeschermd voor nieuwsgierige blikken door een houten hokje van 80 bij 80 cm met deurtje, waarschijnlijk zonder hartje. Papier lag er niet en weinigen lazen de gazet. Gust heeft nooit geweten dat die put moest geruimd worden want alles kon toen in de grond weg zonder enige milieuwet. Er was geen "verlaat" nodig. Bij nadere inspectie op geur en kleur van de aanpalende muren valt van dit verdoken gerief geen spoor meer te bekennen. Wij weten nu in ieder geval toch waar we eventueel, met goedkeuring van Monumentenzorg, een modern toilet kunnen plaatsen. Eigenlijk hebben ze die put te vroeg gedempt want wij zitten met de "bekakte peren".

R.Melis

In het gezin van Louis Peeters en Melania Catharina Reypens werden twee kinderen geboren. Het oudste kind, nog in Broechem geboren in 1891, is Franciscus Hubertus Maria Peeters. Hij is bij het uitbreken van de oorlog in 1914 wachtmeester bij het vierde regiment veldschutterij en sneuvelt reeds op 5 oktober 1914 te Antwerpen. In augustus 1919 wordt zijn stoffelijk overschot overgebracht naar het kerkhof te Ranst waar hij wordt begraven onder het toen opgerichte monument voor gesneuvelden van de eerste wereldoorlog.

Een tweede kind van brouwer-schepen Louis Peeters is Anna Maria Hubertina die ongehuwd blijft. Zij vestigde zich te Deurne waar zij in 1968 overleedt. Zij was secretaresse van de kristelijke sociale vrouwenwerken en medestichtster-bestuurster van de gewestelijke sociale school. Op aanvraag van juffrouw Peeters wordt er in 1955 bij de aanleg van de wijk 'Kleine Landeigendom' te Ranst aan een pleintje op deze nieuwe wijk de naam van haar ouders gegeven, zoals we kunnen lezen in het gemeenteraadsverslag van 29.11.1955 :

" Wegen. Benaming pleintje Kleine Landeigendom.

Gezien zijn beslissing van 15 September 1954 waarbij de straatnamen werden gegeven aan de wegen en het pleintje van de wijk gebouwd door de Kleine Landeigendom.

Gezien het schrijven van de heer Gouverneur der Provincie 4e afdeling nr F waarin gemeld wordt dat door de Koninklijke Commissie van Toponymie en Dialectologie te Brussel gunstig advies werd uitgebracht voor alle benamingen behalve voor "Peeters Reypensplein" omdat geen voldoende motivering voorgebracht werd.

Overwegende dat de gronden waarop de nieuwe wijk werd gebouwd, aangekocht werden van Mejuffer A.M.Peeters na zeer lange en moeizame onderhandelingen waarbij verkoopster herhaalde malen de wens had uitgedrukt dat een der nieuwe lanen de naam van haar familie (vader en moeder) zou dragen, verlangen welke zij schriftelijk bevestigde met haar schrijven van 16.4.1952 aan de heer Graaf de Renesse, zaakvoerder der gewestelijke maatschappij. Overwegende dat het voor de gemeente een niet te onderschatten voordeel is geweest dat Mejuffer A.Peeters in de onmiddellijke nabijheid van de dorpskern aan de nationale maatschappij een bouwperceel heeft afgestaan en daardoor de mogelijkheid werd geboden een fraaie woonwijk op te richten.

Overwegende dat de families Peeters en Reypens een voorname rol hebben gespeeld in het verleden van de gemeente. Dat sedert begin der 19e eeuw de familie Reypens gekend was als bierbrouwer in de gemeente. Dat Peeters Cornelius Ludovicus geboren in 1856, vader van de verkoopster sedert 1891 de brouwerij had overgenomen na zijn huwelijk met Reypens Melania Catharina geboren te Ranst in 1858.

Overwegende dat de heer Peeters Cornelius Ludovicus sedert 1904 deel uitmaakte van de gemeenteraad, in 1912 schepen werd en tijdens de oorlog 1914-1918 het ambt van burgemeester uitoefende, dat bovendien de broeder van verkoopster de heer Peeters Franciscus Hubertus Maria gesneuveld is tijdens de oorlog 1914-1918 als onder-officier. Gelet op het rondschrijven van de heer Minister van Binnenlandse Zaken d.d. 7.2.1953 betreffende de benaming van straten :

Besluit :

Bij de bevoegde instanties sterk aan te dringen opdat de benaming "Peeters Reypensplein" gegeven aan het pleintje van de wijk Kleine Landeigendom bij beslissing van 18 September 1954 haar uitvoering zou mogen hebben. "

Maria Catharina Reypens was reeds in 1907 te Ranst overleden en haar echtgenoot, schepen en brouwer Louis Peeters stierf te Ranst op 20.5.1920. Vóór hij overleed had brouwer Peeters de brouwerij overgedragen aan "Josephus" Antonius Baelemans. Deze Baelemans was zich in april 1920 vanuit Wijnegem komen vestigen in het brouwershuis Lievevrouwestraat 4.

Jozef Baelemans, geboren te Antwerpen in 1879 huwde te Ranst in 1922 met Ida Maria Emelia De Decker. Kort na zijn aankomst te Ranst – bij de gemeenteraadsverkiezing van 1921 – was hij kandidaat op de lijst van burgemeester Van den Eynde. Deze lijst haalde alle zetels en opnieuw zat een brouwer in de gemeenteraad van Ranst. Baelemans werd zelfs schepen zoals zijn voorganger-brouwer en hij bleef dit tot 1938. Brouwer Baelemans ging ook *'mee met zijn tijd'*, want in het schepencollegeverslag van 3.8.1923 vinden we dat hij een aanvraag deed om een machtiging te bekomen tot het plaatsen van een **stoomketel** in zijn brouwerij, waarvoor een gunstig advies werd gegeven. Naast zijn bedrijvigheid als brouwer was hij ook voorzitter van de *'Onderlinge Paardenverzekering kanton Zandhoven'* en hij was ere-voorzitter van de *Koninklijke Handboogmaatschappij 'De Getrouwe Vrienden'*. Josephus Antonius Baelemans overleed te Ranst op 7.9.1962.

Burgemeester John Van den Eynde

John Marie Hubert Corneille Van den Eynde werd in 1877 te Antwerpen geboren, hij huwde in 1904 met Maria Josepha Anna Scholastica Theresia Lauwers. Het gezin Van den Eynde komt zich in 1910 vanuit de Dolfijnstraat te Antwerpen te Ranst vestigen op de Broechemlei. Er worden vier kinderen geboren in de familie Van den Eynde-Lauwers. De jongste dochter woont thans nog in het ouderlijk huis op de Broechemlei en is steeds lezeres geweest van 'De Millegemvriend'.

Van den Eynde stelt zich kandidaat bij de gemeenteraadsverkiezing van 15 oktober 1911 en wordt verkozen. Tijdens de gemeenteraad van 9 januari 1912 legt hij de eed af als raadslid *'in handen van'* de dienstdoende (uittredende) burgemeester Jaak Jennes. Hij wordt op 27 februari 1912 benoemd tot burgemeester en in maart 1912 beslist de gemeenteraad om op 8 april de nieuwe burgemeester, John Van den Eynde, met grote luister in te huldigen.

Bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog vluchten vele inwoners uit Ranst naar Nederland. Ook de familie Van den Eynde vlucht samen met de familie De Gilman van het hof Zevenbergen naar Nederland. Tijdens deze oorlog wordt hij op het gemeentehuis vervangen door schepen Louis Peeters als dienstdoende burgemeester. Op de raadszitting van 14 januari 1919 fungeert Peeters nog als *'d.d. Burgemeester'*, doch op de zitting van 8 maart 1919 is Van den Eynde terug als burgemeester aanwezig. John Van den Eynde blijft burgemeester tot 31.12.1938. Bij de gemeenteraadsverkiezing in 1938 had de groep Van den Eynde zich terug getrokken en werd Frans Peeters burgemeester. Frans Peeters had reeds in 1933 aan de gemeenteverkiezingen deelgenomen en had toen vier zetels van de negen in de raad behaald.

John Van den Eynde overleed op 15.5.1957, zijn echtgenote was reeds in 1947 gestorven. Bij een verkaveling van een zijstraat van de Spruytershofstraat werd aan de nieuwe straat de naam gegeven : *"John Van den Eyndelaan"*.

Sint-Elooiviering te Millegem

Naar aanleiding van het naamfeest van **Sint-Elooi**, patroon en beschermheilige der smeden, metaalbewerkers, land- en tuinbouwers en ruiters, wordt door de Christelijke Metaalbewerkers van Wommelgem, Ranst en Vremde op **zondag 30 november 1997** in en om Millegem-kerk de jaarlijkse **SINT-ELOOIVIERING** gepland. De organisatie wordt verzorgd door de 'Vriendenkring Sint-Elooi' en de Landelijke Rijvereniging 'Sint-Antonius' Ranst met medewerking van de Landelijke Gilde en KVLV.

Plechtige 'Sint-Elooi' Misviering

Om **11 uur** in het kerkje te Millegem-Ranst.
Voorgegaan door E.H.Vic. NIJS, diocesaan proost der landelijke gilden.
Muzikaal opgeluisterd door de Koninklijke Harmonie 'De Nachtegaal' Ranst.

Sint-Elooi Ommeganck

Ruiters en tractoren verzamelen om 11 uur aan de Boerenkrijglaan te Ranst om vandaar, stoetsgewijs en via het dorp van Ranst, naar Millegem op te trekken.

Zegening der paarden, pony's, land- en tuinbouwtractoren

Aansluitend aan de H.Misviering, aankomst van de Sint-Elooi ommeganck aan Millegemkerk.
Zegening der paarden, pony's, tractoren en alaam. Utdeling van aandenken aan de deelnemers.

Bloemenverkoop op 'moederkensdag'

Proficiat en dank aan de mensen die de traditie van zuster Solie hebben verdergezet om – bij gelegenheid van de missen van 15 augustus in de kerk van Millegem – na de mis een bloemenverkoop te organiseren ten voordele van het kerkje. Dat bracht dit jaar **4.600 frank** op. Natuurlijk ook dank aan de kopers.

Heb je ze al gezien ?

De nieuwe wegwijzers naar Millegemkerk die bij gelegenheid van de heraanleg van de Ranstsesteenweg werden geplaatst aan het kruispunt met de Herentalsebaan. Zowel vanuit het dorp als komende van Lier wordt duidelijk (en mooi) aangegeven waar ons kerkje gelegen is. Onze dank hiervoor aan het gemeentebestuur. Misschien komt er ook ooit zulke wegwijzer aan het begin van de Profectstraat en... zou de gemeente Wommelgem niet warm kunnen gemaakt worden hetzelfde te doen aan de 'Drij Masten' ? Je weet maar nooit !

Pater Piet Huygen

Je weet nog wel... die af en toe rector Belmans kwam vervangen en waarover we een bijdrage brachten in ons juni-nummer. Hij laat ons weten dat hij verhuist is naar de : Paters van de Heilige Harten, St.-Antoniusberg 7, 3000 Leuven (tel. 016/22 33 38). Hij mag daar op zijn twee oren slapen : wij sturen "De Millegemvriend" naar dit adres.